

Lezen: Ps. 8

1 Kor. 1,18-31

Tekst: Ps. 8

Zingen: Gz. 59

Ps. 86,4 (*'s morgens na de wet*)

Ps. 8,1.2.3.6 (*vs. 1+2 na de 1^e schriftlezing; vs. 3+6 na de 2^e schriftlezing*)

Gz.145

Gz.179a (*middagdienst*)

Gz.165

(1) Nog een week of wat. Dan is het weer Kerst. En dus verwacht je dat daar in de kerk ook aandacht aan gegeven wordt in de tijd die daaraan vooraf gaat. Met een passend gedeelte uit de bijbel en met een preek die vooruitkijkt.

Past Psalm 8 in dat plaatje? Ik kan me voorstellen dat Ps. 8 voor je gevoel niet direct die uitstraling heeft. De uitstraling van advent en van kerst. Ja, en toch... Toen ik deze psalm ging lezen vanuit die invalshoek, kwamen er ineens allerlei nieuwe dingen naar boven. Dingen die ik eigenlijk nog nooit eerder zo gezien had in deze psalm.

Natuurlijk heb ik Ps. 8 al veel vaker gelezen. Heel vaak zelfs. Want het is één van de gedeeltes uit de bijbel die ik graag gebruik als ik in de gemeente op kraambezoek ben. Want juist dan vind ik dit lied heel mooi klinken: met de stemmen van kinderen en zuigelingen bouwt de HEER een macht op. Of kleine kinderen er dus ook bij horen! Zelfs het huilen van een baby klinkt de HEER als muziek in de oren.

Ik heb de bijbel dus al heel wat keren op deze plek open gedaan. Maar nog nooit had ik hem bekeken met de invalshoek van advent en kerst. Nog nooit zo specifiek, in elk geval. Daarom werd het hoog tijd om dat een keer *wel* toe doen. Want als je het OT open doet, over

wie gaat het dan? Dan gaat het over Jezus. De hele tijd. Oké, je komt zijn naam natuurlijk nergens met zoveel woorden tegen. En toch: het hele OT gaat over hem. Het is één groot boek van advent. (2)

Jezus zegt dat zelf ook heel duidelijk, tegen de mensen in Israël. Het staat in Joh. 5. Jezus zegt dan: “U bestudeert de Schriften en u denkt daardoor eeuwig te hebben.” En dat is een compliment! In de tijd van Jezus zijn de mensen in Israël veel meer bezig met God en met de bijbel dan vroeger. Toen kwamen elke keer weer die afgoden ertussen. Dat is in de tijd van Jezus niet meer aan de orde. Gelukkig. De mensen duiken echt in de bijbel, in het OT, omdat ze ervan overtuigd zijn dat het woorden van God zijn: woorden met een belofte van leven en toekomst.

Een compliment van Jezus. Maar dan doet hij een verrassende uitspraak. Want hij zegt: “U bestudeert de Schriften (...). Welnu, de Schriften getuigen over mij.” Het hele OT is een boek waarin het gaat over Jezus: hoe God bezig is om de komst van zijn Zoon voor te bereiden. (3)

Nou zitten er in Ps. 8 natuurlijk zo al een paar elementen, waarbij je heel direct kunt denken aan het kerstfeest en de gebeurtenissen daaromheen. (4) Die kinderen en zuigelingen bijvoorbeeld. Als er één kind is, waarin de HEER zijn macht en zijn grootheid heeft laten zien, dan is het Jezus wel: toen hij daar in Betlehem in die kribbe lag: het bewijs dat God naar de wereld omziet. En dat hij bereid is om alles te doen voor de mensen. Om mensen te kunnen redden. Sterker nog: God was niet alleen *bereid* om alles te doen, hij heeft alles *gedaan*. In de persoon van Jezus is hij zelf naar de aarde toe gekomen.

En als in Betlehem dat kleine jongetje ligt te huilen in de kribbe, dan zingen de engelen een lied: “Eer aan God in de hoogste hemel...” (Luc. 2,14). Dezelfde prijzende woorden waar Ps. 8 mee begint en waar het ook weer mee eindigt: “HEER, onze Heer, hoe machtig is uw

naam op heel de aarde.”

Dat is misschien wel het grootste wonder van het hele evangelie: dat God zich wil bemoeien met de aarde en met de mensen. En dat hij zich niet te groot voelt voor ons. En dat hij niet ver bij ons vandaan blijft. Integendeel: hij wil zijn naam groot maken op *aarde*. Zo is God: hij zoekt zijn grootheid niet door zichzelf op te blazen en zich belangrijk voor te doen, maar juist integendeel; hij is bereid om klein te worden: die grote God, als een klein huilend jongetje in een kribbe, ergens in een stal.

Daarin zoekt God zijn grootheid. Ik wil daar zo meteen nog meer over zeggen. Maar eerst even een ander element uit deze psalm: de sterrenhemel. Elk jaar met kerst komt ook die sterrenhemel weer in beeld, (5) omdat God één van die sterren (of een komeet of iets anders) gebruikt heeft om de magiërs uit het oosten de weg te wijzen naar Betlehem. Als je daarbij stil gaat staan, ben je meteen onder de indruk van de grootheid van God, net als David in dit lied. Ga maar na: bij de geboorte van Jezus wordt zelfs de sterrenhemel ingeschakeld om aan mensen de weg te wijzen. God zegt tegen die ene ster (of wat het dan ook geweest is): “Jij daarheen.” En het gebeurt! Die ster gaat! Precies zoals God hem stuurt.

Bijzonder. Toch? Wij verbeelden ons als mensen heel wat. En we vinden het geweldig wat we kunnen met ons ruimtevaartprogramma en met onze satellieten en alles wat we in de ruimte voor elkaar krijgen. Maar als je dat gaat vergelijken met God, hoe hij bij het kerstfeest de sterrenhemel inschakelt, dan is dat gedoe van ons eigenlijk maar amateuristisch geknutsel.

Dat is nou precies waar het in deze psalm over gaat. David is diep onder de indruk van de grootheid van God.

Ik had beloofd om daar iets meer over te zeggen. Dat doe ik nu. Want wat gebeurt er in deze psalm? (6) Op een bijzondere manier worden twee eigenschappen van God in elkaar geschoven: aan de ene kant zijn macht en zijn grootheid en aan de andere kant zijn liefde. Je

komt ze allebei tegen in dit lied. Ze zijn heel duidelijk te herkennen.

Dat is bijzonder, zoals die twee eigenschappen van God in dit lied met elkaar verweven zijn. Oké, als je een doorgewinterde kerkganger bent, dan valt je dat misschien niet meer zo op. Want dan ben je daar min of meer aan gewend: dat die eigenschappen van God naar voren komen en dat ze met elkaar in verband gebracht worden. En je staat er dus misschien ook niet meer zo bij stil. Maar zodra je wat meer gaat inzoomen, merk je al heel snel dat het een opvallende combinatie is. Voor je gevoel bijna een *onmogelijke* combinatie: (7) want macht en grootheid: hoe kan dat ooit samengaan met liefde? Laat staan dat het met elkaar een eenheid vormt...

Voor een belangrijk deel is *dat* de verbazing van David. Want om zich heen ziet hij allerlei afgoden. En één ding is zeker: bij afgoden kom je die combinatie absoluut nooit tegen. (8) In de afgodenwereld van de heidenen gaat het om invloed en macht. En meer niet. Dat is het enige waar afgoden op uit zijn. Trouwens, met moderne afgoden is dat nog steeds zo. Geld, seks, sport, hobby's – als je daar een afgod van maakt en dat worden dingen waar je helemaal voor gaat leven, dan wordt het een macht in je leven. Een macht die je steeds meer gaat beheersen.

Natuurlijk kun je proberen om die macht zó te draaien dat het in jouw voordeel werkt. Dat deden de heidenen vroeger ook. Die afgoden, die moest je proberen te manipuleren; op zo'n manier dat ze uiteindelijk deden wat *jij* graag wilde. (9) Het brengen van offers bijv. Dat was één van de manieren om zo'n afgod voor jouw karretje te spannen. Want hoe dan ook, die goden, die waren alleen maar bezig met hun eigen belang. Natuurlijk hielpen ze de mensen wel, maar ook dat deden ze alleen als ze er zelf voordeel van hadden.

Iedereen voelt wel, denk ik: bij die afgoden zit je in een sfeer onderhandelen en manipuleren en proberen om het slim aan te pakken. Wie is het handigst en wie trekt aan het langste eind? Wie weet er te winnen? In ieder geval: 'liefde' is een woord dat bij afgoden

absoluut niet aan de orde is. En als het dan toch naar voren komt, gaat het meestal alleen over seks. Het heeft niks te maken met een relatie of met toewijding.

Trouwens bij mensen kom je hetzelfde tegen. **(10)** Ook bij mensen is een combinatie van macht en liefde bijna onmogelijk. Want wat gebeurt er met mensen die machtig worden? Die doen vaak alles om hun positie veilig te stellen. Je kunt dan denken aan een dictator ergens in de wereld, maar je kunt ook denken aan mensen op de werkvloer: een baas die zich in allerlei bochten draait om maar niet onderuit te gaan. Je kunt ook denken aan wat je soms in gezinnen tegen komt. Of in een klas. Kan ook. Het terroriseren van anderen. Mensen die macht hebben, kunnen heel gemakkelijk veranderen in koude, wrede wezens. Liefdeloos. Macht heeft iets van een gif: een gif, dat een mens bijna kan veranderen in een beest.

Een combinatie van macht en liefde in één persoon. Dat is nou, wat God zo uniek maakt. **(11)** Want hij heeft dat wel. En dan ook nog op zo'n manier, dat het één het ander versterkt. Want waarvoor gebruikt de HEER zijn macht? Eén ding is zeker: hij kickt er niet op. Integendeel: hij gebruikt zijn macht niet om zelf beter en groter van te worden, hij gebruikt het juist voor anderen: voor mensen, voor ons. Hij gebruikt zijn macht om heel veel van zijn liefde kwijt te kunnen! Om zijn liefde nog beter en nog meer vorm te kunnen geven. **(12)**

Dat is de verwondering die je kunt horen in vers 5. Je hoort David gewoon denken: waar hebben wij dat aan verdiend (waar heb ik dat aan verdiend) dat God op zo'n geweldige manier met ons bezig is? **(13)**

Als je een beetje thuis bent in de bijbel, dan weet je het antwoord snel genoeg: dat hebben we gewoon helemaal nergens aan verdiend. En als je denkt dat God het met jou toch wel heel erg getroffen heeft, dan zit je er binnen de kortste keren naast. Want mensen die het getroffen hebben met zichzelf, daar kan God niks mee beginnen. **(14)** Denk maar aan de lofzang van Maria, de moeder van Jezus. Zij zingt ervan: "Machtigen heeft hij van de troon

gestoten en rijken stuurt hij weg met lege handen.” En dan gaat niet alleen over dictators en zo, maar over iedereen die belust is op macht (in welke vorm dan ook) en over iedereen die zijn zekerheid zoekt bij zichzelf of zijn bezit of zijn positie. Want als je je handen al vol hebt, dan heb je geen handen meer vrij om nog iets van God aan te pakken.

Wanneer kun je iets van God verwachten? Als je bereid bent om met lege handen naar hem toe te komen. **(15)** Ook daar heeft Maria van gezongen: “Wie gering is, geeft hij aanzien; wie honger heeft, overlaadt hij met gaven.” En toen we eerder in deze dienst gelezen hebben uit die brief van Paulus, kregen we dezelfde boodschap mee: wat zijn de mensen die van God iets mogen verwachten? Dat zijn niet de mensen die in de wereld vooraan staan en die zichzelf belangrijk vinden of die zich groot voordoen. Integendeel. Het zijn de mensen die bereid zijn om zichzelf opzij te zetten. Jezus noemt dat ‘jezelf verloochenen’. Voordat God iets met mij kan beginnen en voordat God een heleboel van zichzelf kwijt kan bij mij, moet ik ruimte maken in mijn leven. Ruimte voor hem en voor de boodschap van het evangelie. Ruimte maken voor zijn liefde!

En als je die ruimte *maakt*, dan ontdek je iets geweldigs. Dan ontdek je steeds meer van de liefde van God. En je gaat steeds meer voelen van de verbazing van David: waar heb ik dat ooit aan verdiend? Dat u zoveel om mij geeft? En dat u zoveel aan mij geeft? “Wat is de mens dat u naar hem omziet?”

Dat is nou die wonderlijke combinatie van de macht van God en de liefde van God. Hij voelt zich niet eindeloos boven ons verheven, maar hij ziet naar ons om! Sterker nog: door zijn liefde wordt hij zó sterk naar de mensen (naar ons) toegeroken, dat hij er eentje *werd*: **(16)** een mens; in de persoon van Jezus. Het woord dat David gebruikt, dat de HEER naar ons ‘omziet’, dat krijgt dan wel een bijzondere klank. Want als je kijkt naar Jezus, dan kan zo’n woord nooit meer neerbuigend klinken, of uit de hoogte – want als Jezus naar ons omziet (als hij om zich heen kijkt), dan kijkt hij op dezelfde hoogte. Dezelfde hoogte als wij.

En dus werkt het ook andersom: als God op ons niveau wil komen, leven wij dus op dezelfde hoogte als hij. (17) David heeft daar ook iets van gevoeld. Zijn belangrijkste nakomeling, Jezus, kende hij natuurlijk nog niet. Dus hij kon dat nog niet zo concreet invullen als wij. Toch heeft hij het heel goed aangevoeld: “U hebt de mens bijna een god gemaakt.”

Bijna een god... En als David om zich heen kijkt, dan ziet hij dat ook werkelijkheid worden: wat een macht hebben mensen gekregen. Macht over de wereld, macht over de dieren, macht om dingen aan te pakken en te veranderen. Macht om dingen op te bouwen en er iets moois van te maken. (18) Dat soort macht vind je nergens anders in de schepping. Kijk maar naar de dieren: sommige dieren zijn heel groot en sterk en soms hebben ze een bepaalde vorm van macht binnen de groep waarin ze leven, maar dieren zijn nooit in staat om een ontwikkeling tot stand te brengen. Leeuwen, olifanten, apen – die leven allemaal nog net zo als 3000 jaar geleden. En zet daar dan eens naast hoeveel er bij de mensen veranderd is. Omdat wij die macht van God gekregen hebben: om dingen door te denken, aan te pakken, te veranderen, er iets van te maken... Inderdaad: we zijn gemaakt naar het beeld van God. We lijken op hem.

Tegelijk geeft dat natuurlijk ook een stuk verantwoordelijkheid. Om het op een goede manier te doen. Om *goed* te zorgen voor de wereld, voor de dieren, voor het milieu. Wat dat betreft gaat het maar al te vaak verkeerd: we gebruiken onze macht maar al te vaak om dingen te veranderen op een *verkeerde* manier.

En dat komt omdat wij die combinatie kwijt geraakt zijn. (19) Die combinatie die God in zich heeft: van macht en liefde. Die zijn wij kwijt geraakt. Sinds de zondeval in het paradijs. En dan krijg je die beweging, waar ik het eerder ook al over had: mensen die hun macht misbruiken – ten koste van andere mensen of ten koste van de wereld om zich heen.

Op het moment dat ik dat door me heen laat gaan, zie ik *weer* een lijntje lopen naar het

kerstfeest. Want David weet dat natuurlijk ook. Hij geeft wel hoog op van mensen, maar hij weet natuurlijk ook maar al te goed dat het beeld in de praktijk er vaak heel anders uit ziet. En daarmee is deze psalm ook een lied geworden, waar een vraag in opgesloten zit: de vraag naar een mens die *werkelijk* aan Gods bedoeling beantwoordt. Iemand die een mens is, zoals God de mens van het begin *bedoeld* heeft.

Het antwoord op *die* vraag wordt gegeven met het kerstfeest: als Jezus geboren wordt. **(20)** Want hij is die mens! Hij is de mens die de draad weer oppakt, op de plek waar Adam het af liet weten. Hij wordt in de bijbel de 'laatste Adam' genoemd. En dat betekent dan niet dat er na hem helemaal niks meer komt. Om daar in het Nederlands het goede gevoel bij te krijgen, kun je misschien beter zeggen: hij is de 'ultieme Adam'. De ultieme mens. Een mens zoals Jezus, dat is de mens, zoals God de mens bedoeld heeft. Vanaf het begin. En als hij het stokje van de eerste Adam overneemt, komt het uiteindelijk toch nog goed: voor alle mensen die achter hem aan gaan.

Je komt in dit lied dus verschillende dingen tegen. En die vragen om een reactie. **(21)** Verwondering en dankbaarheid. Dat in elk geval. Het zingen van een loflied op de HEER: ook een passende reactie. David begint ermee en hij eindigt ermee. Nog een ander element is bescheidenheid. Tegenover de grote liefde en de grote macht van God.

Vooraf die bescheidenheid, dat is voor ons vaak het moeilijkste. Om open te zijn naar de HEER toe en alles van hem te verwachten. Want al heel snel kiezen we toch weer voor onszelf en vanuit onszelf: wat we graag *willen*, wat we *belangrijk* vinden. En voor je het weet, luister je niet meer naar de HEER, maar je luistert naar jezelf...

Daarom kom ik nog één keer weer terug op die kinderen. Misschien is dat wel één van de gedachten geweest die David daarbij gehad heeft, toen hij in dit lied de kinderen naar voren haalde. Geloven als een kind... **(22)** Jezus brengt dat verschillende keren naar voren.

Met heel veel nadruk. En soms kan ik het als volwassene inderdaad ervaren als beschamend, als ik merk hoe open, eerlijk, vrijmoedig kinderen kunnen zijn. Juist als het gaat om geloven.

Kinderen kunnen zomaar aan iemand vragen: “Gelooft u ook in de Here Jezus? Nee? Waarom niet?” Of ze lopen zingend over straat. En of dat nou een psalm is of zomaar een liedje, dat maakt helemaal niks uit. Maar die psalm dus net zo goed! Iedereen die te maken heeft met kinderen, zal het herkennen, denk ik.

In de tijd van Jezus is dat ook gebeurd. Het wordt verteld in Mat. 21. Je hebt dan net dat verhaal gehad van de intocht in Jeruzalem. Mensen die hebben staan zwaaien met palmtakken. En zingen: ‘Hosanna!’ Maar langzamerhand sterft het geluid van het zingen weg. En als Jezus later op die dag in de tempel komt, zingt er bijna niemand meer. Alleen de kinderen nog. Want ja, zo gaat dat met kinderen, hè? Lekker onbevangen. Die zingen dus gewoon door. De Joodse leiders ergeren zich eraan en ze zeggen tegen Jezus: “U hoort toch wel wat ze zingen? Waarom zegt u er niks van?” En dan haalt Jezus die woorden uit Ps. 8 naar voren. Want hij zegt dit: “Hebt u dan nooit deze woorden gelezen: ‘Door de mond van kinderen en zuigelingen hebt u zich een loflied laten zingen?’” (Mat. 21,16). **(23)**

Deze reactie van Jezus – dat is iets om over na te denken. Om het beeld van God te kunnen zijn (zoals dat bezongen wordt in Ps. 8), moet je blijkbaar het beeld van *kinderen* voor ogen hebben. En dat hoeft je niet te verbazen. Want kinderen – dat zijn we toch? Kinderen van God. Net als Jezus: de Zoon van God. Amen.